

Nr 88.

Av herr **Lindhagen m. fl.**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående initiativ från svensk sida till internationell överenskommelse om förbud mot nattarbete av män i vissa fall m. m.

I de strävanden för begränsning av arbetstiden, som framtingats av industrialismens fortgående inkräktning på vilotimmarna, har i de internationella socialdemokratiska kongressernas program för arbetareskyddet fastställts följande principiella minimifordringar: en normalarbetsdag på åtta timmar; trettiosex timmars oavbruten ledighet en gång i veckan (söndagsvila) samt förbud mot nattarbete, där det ej påkallas av tekniska skäl eller i den allmänna välfärdens intresse. Vid senaste kongress år 1910 insköts dessutom i programmet ett betonande av att de olika generella kraven om arbetareskydd böra genomföras utan skillnad till kön. Motsvarande fordringar ha även influerat i det svenska arbetarepartiets politiska program.

Vid sidan av det större kravet om en normal arbetsdag framträda således även kraven på söndagsvila och förbud mot nattarbete. Båda äro synnerligen förtjänta att samtidigt föras fram, helst de också äro lättare att få lösta. Kravet på upprätthållandet av en vilodag i veckan kan väl sägas hava ingått i folkmedvetandet. Även bör man kunna med framgång vädja till respekt i möjligaste mån för den naturlag, som bjuder att arbetet skall äga rum om dagen och icke om natten.

Riksdagen begärde år 1910 en undersökning, i vad mån behöflig söndagsvila utan berättigad anledning åsidosattes särskilt inom industri, handel och andra närliggande områden. Det torde vara att förvänta, att denna undersökning och det förslag, som kan framgå därur, skall tillgodose tillika det mångenstädes synnerligen aktuella kravet, att söndagsvilan måtte komma att omfatta även natten till söndagen.

Beträffande nattarbetet i allmänhet har frågan, såvitt angår kvin-
Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 4 saml. 37 häft. (Nr 88—91). 1

norna, reglerats genom lagen den 20 november 1909, som på vissa villkor stadgar förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag. Däremot ha förslag vid de fem senaste riksdagarna om initiativ till reglering även av männens nattarbete icke ännu lyckats tillvinna sig bifall, ehuru även männens nattarbete är en skadlig inrättning av den privatkapitalistiska industrialismen.

Enligt den av kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik år 1911 utgivna publikation över arbetstidens längd inom industri och hantverk i Sverige — en statistik, som dock ej blivit fullt exakt i fråga om nattarbetet därför, att i de utsända formulären ej räknats med denna sak särskilt — förekom ordinarie nattarbete vid 2,875 arbetsställen och för 48,618 arbetare, utgörande 14.1 procent av samtliga vid undersökningen redovisade arbetare. Inom den egentliga industrien (arbetsställen med 10 arbetare och däröver) var detta fallet beträffande 1,105 arbetsställen och 44,157 arbetare, inom den mera hantverksmässiga driften (arbetsställen med 1 till 10 arbetare) beträffande 1,770 arbetsställen och 4,461 arbetare. Av antalet arbetare kommo på skogsbruk 2,180, gruvdrift 4,377, annan brytnings- och upptagningsindustri 27, närings- och njutnings-ämnesindustri 2,336, textilindustri 42, beklädnadsindustri 1,126, läder-, hår- och gummivaruindustri 37, trävaruindustri 6,390, trämasse- och pappersindustri 8,317, grafisk industri 353, malmförädlingsindustri 10,603, metallindustri 1,483, maskin- och skeppsbyggnadsindustri 366, jord- och stenindustri 2,159, kemisk-teknisk industri 591, byggnadsindustri 421, belysnings- och vattenledning m. m. 810.

Utom detta ordinarie nattarbete förekommer också en myckenhet tillfälligt nattarbete på övertid, om vars omfattning statistiken dock av ovan angiven grund ej lämnar några närmare upplysningar.

Mot ett förbud för nattarbete i industriella och angränsande yrken, där det kan undvikas, samt en reglering av detsamma i andra fall plägar invändas, att frågan ej kan upptagas här i landet annat än i anslutning till en internationell överenskommelse. En ensidig åtgärd i sådant syfte för ett land och särskilt för ett litet land som vårt, skulle, menar man, minska dess konkurrenskraft på världsmarknaden. Lagutskottet har ett par gånger uttryckt detta så, att »det måste vara av vikt för det ena landet, att ej genom en för snävt avfattad lagstiftning för sig begränsa eller upphäva möjligheten att frambringa sina produkter till samma låga pris som de konkurrerande länderna». Man ser här liksom så ofta eljest i den officiella statsuppfattningen, hurusom profitens intressen ohöljt gå före människornas. Själva antagandet

bygger på en obestämd fruktan samt strider mot erfarenheten och sakens natur.

Vid den internationella socialistiska arbetarekongressen i Köpenhamn 1910 framkommo i kommissionen för social lagstiftning skarpa uttalanden mot de undanflykter för en effektiv lagstiftning till skydd för arbetarnes liv och hälsa, som på ovannämnda grund gjorde sig gällande från de styrandes sida i olika länder. Rätta förhållandet återgives nog i den av nämnda kongress antagna resolutionen om arbetarskyddslagstiftningen, där det heter att »trots de många förhandlingarne presterades ytterst litet positivt av lagstiftningen, emedan de härskande klasserna av fruktan för att skadas motverka arbetareskyddet, ehuru ingen förvärvsgren i något land skadats därav, utan fastmer höjandet av arbetarnes hälsa och arbetsprestation bringar den allmänna kulturen och även arbetsgivareklassen en fördel». Resolutionen av år 1910, varom ovan talats, slutar ock med en uppfordran till alla länders arbetare »att bryta de härskande klassernas motstånd samt erövra ett verksamt arbetareskydd genom en ständig agitation och en mäktig utvidgning av sina politiska och ekonomiska organisationer».

Vid 1911 års riksdag erinrades ock i Första kammaren om det bekanta förhållandet, att lagstiftningen i England om förbud, från slutet av 1840-talet för kvinnligt nattarbete i bland annat textilindustrien medförde befrielse från nattarbete, särskilt i nämnda industri även för de manliga arbetarne, enär man där ej kunde undvara kvinnornas speciella fallenheter. Ingen har kunnat påstå, att den engelska textilindustrien härigenom skadades i sin konkurrens med utlandet.

Den svenska fackliga arbetareorganisationens kongress år 1906 beslöt i frågan bland annat uppmana socialdemokratiska riksdagsgruppen att inför Riksdagen framlägga förslag om förbud för nattarbete för de arbetaregrupper och industrigrenar, där det ej av tvingande omständigheter nödvändiggöres.

Frågan har som sagt förevarit i riksdagen fem gånger förut, nämligen åren 1908 till 1912. De fyra första gångerna föll den i båda kamrarna, i den Andra dock efter voteringar, som visade avsevärda minoriteter. År 1912 biföll Andra kammaren ett skrivelseförslag utan votering, under det Första kammaren förkastade detsamma med 87 röster mot 48.

På grund af vad sålunda anförts hemställes,

att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla,
1:o) att initiativ från svensk sida måtte tagas till

internationell överenskommelse om lagstadgat förbud även mot mäns användande till nattarbete inom industriella och angränsande arbetsområden, där det ej måste äga rum av tekniska skäl eller i den allmänna välfärdens intresse,

2:o) att ärendet oavsett detta måtte i erforderliga delar ofördröjligen beredas för Sveriges vidkommande samt förslag framläggas till lagstiftning, som utan avvaktan på och oberoende av internationell konvention kan vara av förhållandena påkallad.

Stockholm den 24 januari 1913.

Carl Lindhagen. Hj. Branting. Herm. Lindkvist.

F. W. Thorsson. E. Palmstierna. Vikt. Larsson.

Nils Persson. A. J. Christierson.

Värner Rydén. Bernh. Eriksson.
